

Wymagania ogólne

1. Zakład Higieny Weterynaryjnej w Olsztynie nie ponosi odpowiedzialności za pobieranie i transport próbek przeznaczonych do badań. Próbkę do badań powinny być dostarczone w odpowiednich dla nich warunkach.
2. Każda próbka powinna być osobno opakowana oraz oznakowana w sposób umożliwiający identyfikację. Opakowanie próbki powinno być szczelne i zabezpieczać ją przed zanieczyszczeniem, uszkodzeniem, czy wydostaniem się materiału poza opakowanie.
3. Próbkę do badań przyjmowane są przez upoważnionych pracowników. Przyjęcie próbki w Punkcie Przyjęcia Próbek obejmuje następujące czynności:
 - odebranie materiału skierowanego do badań dostarczonego osobiście przez zleceniodawcę lub jego przedstawiciela bądź odebranie przesyłki dostarczonej na adres laboratorium w przypadku próbek przesyłanych za pośrednictwem kuriera/poczty,
 - wizualną ocenę stanu i jakości opakowania, w którym dostarczono próbki oraz ocenę stanu próbek na zgodność z kryteriami przyjęcia próbek,
 - przegląd i weryfikację kompletności dokumentacji dostarczonej wraz z próbką,
 - w przypadku wątpliwości co do stanu próbek/dokumentacji należy niezwłocznie poinformować kierownika właściwej pracowni lub osobę nadzorującą badanie oraz odnotować zastrzeżenia. Ostateczna ocena stanu próbek oraz ich przydatności do badania dokonywana jest w danej pracowni przez upoważnionych pracowników.
4. Zlecenie na wykonanie badań/ protokół pobrania próbek do badań laboratoryjnych, pismo przewodnie dołączane do próbek należy wypełniać czytelnie. Zapisów dotyczących oceny próbek do badań dokonuje się na zleceniu badania (ZHW Olsztyn-formularz nr PO-02/F03)/ urzędowym protokole pobrania próbki/ piśmie przewodnim dołączanym do próbek oraz w Rejestrze Przyjęcia Próbek (ZHW Olsztyn-formularz nr PO-03/F01).
5. Na wyraźne życzenie klienta próbki nie spełniające kryteriów mogą zostać przyjęte do badań, co zostaje odnotowane w zleceniu badania oraz w sprawozdaniu z badania.

Wymagania szczegółowe / Kryteria oceny przydatności próbek do badań

Próbki powinny być opisane zgodnie z dokumentacją wypełnioną przez zleceniodawcę, np. zaopatrzone w etykietę zawierającą dane pozwalające na ich jednoznaczną identyfikację (nazwę produktu, kod producenta i inne). Oznakowanie próbki powinno być wykonane w sposób trwały uniemożliwiający zmianę treści umieszczonej na nim informacji lub jej zniszczenie.

PRACOWNIA BADAŃ SEROLOGICZNYCH CHOROÓB ZWIERZĄT

Kierunek badania/ metoda badania	Kryterium przyjmowania próbek do badań	Warunki dostarczenia
Badania serologiczne	• brak oznak hemolizy, lipemii oraz brak oznak zanieczyszczenia florą bakteryjną i grzybiczą • w przypadku surowic krwi dzików badanych w kierunku klasycznego pomoru świń dopuszcza się hemolizę surowicy Wielkość próbki do badania: <u>w kierunku badań chorób bydła, owiec i kóz:</u> • 5-10 ml krwi pobranej na skrzep, zalecana objętość około 7 ml krwi (około 2/3 pojemności probówki) • lub 1-1,5 ml surowicy <u>w kierunku badań trzody i dzików:</u> • 5-10 ml krwi pobranej na skrzep, zalecana objętość około 7,5 ml krwi (około 3/4 pojemności probówki) • lub 1-1,5 ml surowicy <u>w kierunku badań drobiu:</u> • objętość 2-5 ml krwi pobranej na skrzep • lub nie mniej niż 0,5 ml surowicy	• próbki krwi lub surowicy dostarczone w szklanych lub plastikowych probówkach, szczelnie zamkniętych • w czasie transportu próbki krwi chronić przed bezpośrednim oddziaływaniem promieni słonecznych, przemarzaniem lub nadmiernym przegrzaniem, gdyż powoduje to hemolizę. Próbki należy transportować w pozycji pionowej • próbki powinny być dostarczone do laboratorium w temperaturze 2-8 °C • próbki powinny być dostarczone do laboratorium w dniu pobrania. W razie trudności w dostarczeniu, można po uformowaniu się skrzepu w temperaturze otoczenia przechować je do 7 dni w temperaturze 2-8. Dopuszcza się dostarczenie próbek do laboratorium w temperaturze powyżej 8 °C w dniu pobrania z uwagi na czas konieczny do uformowania się skrzepu i surowicy w temperaturze otoczenia.

PRACOWNIA BADAŃ PATOLOGICZNYCH CHOROÓB ZWIERZĄT

Kierunek badania/ metoda badania	Kryterium przyjmowania próbek do badań	Warunki dostarczenia
wścieklizna	• monitoring bierny - mózg, głowa zwierzęcia lub całe zwłoki (małe zwierzęta), • monitoring efektywności szczepień lisów - całe zwłoki, • oceny przydatności próbek do badań w kierunku wścieklizny każdorazowo dokonuje kierownictwo techniczne lub osoba upoważniona z Pracowni	• każda próbka zapakowana oddzielnie w mocne, szczelne opakowanie (np. worek, pojemnik), zabezpieczone przed wyciekami zawartości, z wyraźnym oznakowaniem „materiał zakaźny”. • próbki należy dostarczyć do laboratorium w możliwie jak najkrótszym czasie od pobrania, • dopuszcza się mrożenie próbek
obecność i identyfikacja <i>Salmonella</i> spp. (badania w ramach Krajowych programów zwalczania niektórych serotypów <i>Salmonella</i> – obszar regulowany prawnie)	Próbki pobierane z inicjatywy hodowcy <u>Stada hodowlane kur, stada hodowlane indyków:</u> • próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych po 25 g z pojemnika lub • wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników transportowych (w przypadku pojemników bez wyściółki) lub • pisklęta padłe - nie więcej niż 20 szt. • 2 x 200-300 g kału lub 5 par okładzin na buty lub 1 para okładzin na buty + próbka kurzu pobrana zwilżonymi tamponami o całkowitej powierzchni min. 900 cm² (chów ściółkowy lub wolnowybiegowy) • 2 x 150 g kału (chów klatkowy) <u>Stada kur niosek:</u> • próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych po 25 g z pojemnika lub • wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników transportowych (w przypadku pojemników bez wyściółki) lub • pisklęta padłe - nie więcej niż 20 szt. • 2 pary okładzin na buty lub 1 para okładzin na buty + próbka kurzu pobrana zwilżonymi tamponami (chów ściółkowy lub wolnowybiegowy) • 2 x 150 g kału (chów klatkowy) <u>Stada kur brojlerów, stada indyków rzeźnych:</u> • 2 pary okładzin na buty	• Próbki powinny być dostarczone do laboratorium w ciągu 24 godzin od ich pobrania w temperaturze nie wyższej niż 25°C. Jeśli próbek nie można wysłać do laboratorium w ciągu 24 godzin od pobrania, przechowuje się je w chłodziarce. • Dostarczone do laboratorium w czasie umożliwiającym rozpoczęcie badania w ciągu 96 godzin od momentu ich pobrania. • Próbki nie mogą być dostarczane w stanie zamrożonym. • W piśmie przewodnim / zleceniu badania dołączonym do próbek muszą być umieszczone następujące dane i informacje: a) imię i nazwisko oraz adres hodowcy oraz adres gospodarstwa, jeżeli jest inny niż adres hodowcy; b) numer lub indywidualne oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa; c) wiek oraz liczba ptaków w stadzie; d) liczba próbek oraz rodzaj materiału pobranego do badań; e) nazwę i rodzaj szczepionki zastosowanej w stadzie oraz daty jej podania, jeżeli była stosowana (dotyczy stad hodowlanych indyków, stad hodowlanych kur, stad kur niosek); f) data i godzina pobrania próbek oraz wysłania ich do laboratorium; g) stosowane środki przeciwdrobnoustrojowe i daty zastosowania tych środków, jeżeli były stosowane; h) imię i nazwisko osoby pobierającej próbki • Próbki nie zostaną przyjęte do badania w ramach krajowych programów zwalczania <i>Salmonella</i> u drobiu, jeśli: a) pismo przewodnie / zlecenie badania nie zawiera wymaganych danych, b) liczba i rodzaj materiału do badań nie spełnia wymogów ustanowionych w przepisach prawa i niniejszej instrukcji c) warunki transportu próbek nie spełniły wymagań ustanowionych w przepisach prawa i niniejszej instrukcji

Kierunek badania/ metoda badania	Kryterium przyjmowania próbek do badań	Warunki dostarczenia
Obecność i identyfikacja <i>Salmonella</i> spp. Badania w ramach Krajowych programów zwalczania niektórych serotypów <i>Salmonella</i> – obszar regulowany prawnie	Próbki pobierane w ramach kontroli urzędowych <u>Stada hodowlane kur, stada hodowlane indyków:</u> • 2 x 200-300 g kału lub 5 par okładzin na buty lub 1 para okładzin na buty + próbka kurzu pobrana zwilżonymi tamponami o całkowitej powierzchni min. 900 cm² (chów ściółkowy lub wolnowybiegowy) • 2 x 150 g kału (chów klatkowy) <u>Stada kur niosek:</u> • 3 pary okładzin na buty lub • 2 pary okładzin na buty + próbka kurzu pobrana zwilżonymi tamponami o całkowitej powierzchni min. 900 cm² lub 100 g kurzu (chów ściółkowy lub wolnowybiegowy lub klatkowy) • 3 x 150 g kału (chów klatkowy) <u>Stada kur brojlerów, stada indyków rzeźnych:</u> • 2 pary okładzin na buty lub • 1 para okładzin na buty + próbka kurzu pobrana zwilżonymi tamponami o całkowitej powierzchni min. 900 cm² lub 100 g kurzu (chów klatkowy) Badanie skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania (próbki pobierane z jednego obiektu/kurnika) <u>Stada hodowlane kur, stada kur niosek, stada hodowlane indyków:</u> • 4 wymazy powierzchniowe z podłoża • 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych • 4 wymazy z urządzeń służących do karmienia • 4 wymazy z systemu wentylacyjnego • 4 wymazy z magazynu jaj <u>Stada kur brojlerów:</u> • 4 wymazy powierzchniowe z podłoża • 4 wymazy powierzchniowe z badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 metra • 3 wymazy z urządzeń służących do karmienia • 2 wymazy z systemu wentylacyjnego <u>Stada indyków rzeźnych:</u> • 4 wymazy powierzchniowe z podłoża • 4 wymazy powierzchniowe z badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 metra • 4 wymazy z urządzeń służących do karmienia • 4 wymazy z systemu wentylacyjnego	• Próbki powinny być dostarczone do laboratorium w ciągu 24 godzin od ich pobrania w temperaturze od 2 °C do 25 °C). Jeśli próbek nie można wysłać do laboratorium w ciągu 24 godzin od pobrania, przechowuje się je w chłodziarce. • Dostarczone do laboratorium w czasie umożliwiającym rozpoczęcie badania w ciągu 96 godzin od momentu ich pobrania. • Próbki nie mogą być dostarczane w stanie zamrożonym. • W piśmie przewodnim / zleceniu badania dołączonym do próbek muszą być umieszczone następujące dane i informacje: a) imię i nazwisko oraz adres hodowcy oraz adres gospodarstwa, jeżeli jest inny niż adres hodowcy; b) numer lub indywidualne oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa; c) wiek oraz liczba ptaków w stadzie; d) liczba próbek oraz rodzaj materiału pobranego do badań; e) nazwę i rodzaj szczepionki zastosowanej w stadzie oraz daty jej podania, jeżeli była stosowana; f) data i godzina pobrania próbek oraz wysłania ich do laboratorium; g) stosowane środki przeciwdrobnoustrojowe i daty zastosowania tych środków, jeżeli były stosowane; h) imię i nazwisko osoby pobierającej próbki • Próbki nie zostaną przyjęte do badania w ramach krajowych programów zwalczania <i>Salmonella</i> u drobiu, jeśli: a) pismo przewodnie / zlecenie badania nie zawiera wymaganych danych b) liczba i rodzaj materiału do badań nie spełnia wymogów ustanowionych w przepisach prawa i niniejszej instrukcji c) warunki transportu próbek nie spełniły wymagań ustanowionych w przepisach prawa i niniejszej instrukcji

Kierunek badania/ metoda badania	Kryterium przyjmowania próbek do badań	Warunki dostarczenia
Obecność i identyfikacja <i>Salmonella</i> spp. (próbki poza Krajowymi programami zwalczania niektórych serotypów <i>Salmonella</i>)	• kał, kurz, ściółka, mekonium, podłoże do uprawy pieczarek, obornik, gnojowica, poferment - minimum 25 g • okładziny na buty - min. 1 para na obiekt/ kurnik, • wymazy z kloaki / wymazy z odbytu – od każdej sztuki pobrany osobny wymaz, od jednego stada maksymalnie 60 wymazów łączonych w próbkę zbiorczą , • wycinki narządów wewnętrznych - zaawansowany rozkład gnilny uniemożliwia wykonanie badań, • padle pisklęta (całe zwłoki) - nie więcej niż 20 szt. (zaleca się minimum 5 szt.) • pisklęta żywe - nie więcej niż 20 szt. (zaleca się minimum 5 szt.) • wymazy powierzchniowe – maksymalnie 5 sztuk łączonych w próbkę zbiorczą, • zamarłe zarodki, jaja wylęgowe – z nieuszkodzoną powierzchnią, starannie opakowane, zabezpieczone przed mechanicznym uszkodzeniem; maksymalnie 20 szt. łączonych w próbkę zbiorczą, • puch piskląt – minimum 1 g	• Próbki powinny być dostarczone do laboratorium w ciągu 24 godzin od ich pobrania w temperaturze od 2°C do 25°C). • Pisklęta żywe w temperaturze właściwej dla danego gatunku • Jeśli próbek nie można wysłać do laboratorium w ciągu 24 godzin od pobrania, przechowuje się je w chłodziarce. • Dostarczone do laboratorium w czasie umożliwiającym rozpoczęcie badania w ciągu 96 godzin od momentu ich pobrania. • Próbki nie mogą być dostarczane w stanie zamrożonym. Uwaga: dostarczenie żywych piskląt należy każdorazowo uzgodnić z Pracownią
Średnia liczba bakterii	• plytki kontaktowe - szczelnie zamknięte, temperatura próbki w momencie dostarczenia: 1°C - 8°C • wymazy czystościowe ZWD pobrane z powierzchni 25 cm² • puch - minimum 1 g	Płytki kontaktowe, pożywki YGC: • po pobraniu schłodzić i transportować w temp. 1°C do 8°C • Dostarczyć w czasie umożliwiającym rozpoczęcie badania do 48 h od momentu pobrania próbki, Wymazy czystościowe ZWD: • dostarczyć do laboratorium w temperaturze +1°C do +8°C w jak najkrótszym czasie od pobrania, tak aby umożliwić laboratorium rozpoczęcie badania w ciągu 24 h od pobrania
Średnia liczba grzybów	• plytki kontaktowe - szczelnie zamknięte temperatura próbki w momencie dostarczenia: 1°C - 8°C • wymazy czystościowe ZWD pobrane z powierzchni 25 cm² • puch - minimum 1 g • pożywki YGC – temperatura próbki w momencie dostarczenia: 1°C - 8°C, • ściółka – minimum 25 g	W przypadku próbek pobranych i dostarczonych w tym samym dniu dopuszcza się ich dostarczenie w temperaturze powyżej 8°C
Liczba β-glukuronidazo-dodatnich <i>Escherichia coli</i>	• przetworzone produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego (tj. poferment, gnojowica, obornik), podłoże do uprawy pieczarek - próbka jednostkowa minimum 20 g	Dostarczyć do laboratorium w temperaturze +1°C do +8°C w jak najkrótszym czasie od pobrania, tak aby umożliwić laboratorium rozpoczęcie badania w ciągu 72 h od pobrania W przypadku próbek pobranych i dostarczonych w tym samym dniu dopuszcza się ich dostarczenie w temperaturze powyżej 8°C

Kierunek badania/ metoda badania	Kryterium przyjmowania próbek do badań	Warunki dostarczenia
Badanie sekcyjne – występowanie zmian anatomopatologicznych	• zwłoki zwierząt, wycinki narządów wewnętrznych zaawansowany rozkład, rozkład gnilny zwłok/narządów uniemożliwia wykonanie badania. • pisklęta żywe (masa ciała nie przekracza 185 gramów)	Próbki należy dostarczyć do laboratorium najszybciej jak to tylko możliwe, najlepiej w warunkach chłodniczych Jeżeli próbki nie zostaną dostarczone w ciągu 24 godzin od pobrania należy: • przechowywać je w stanie schłodzonym do 72h • zamrozić i przechowywać w temp. poniżej - 15°C do 7 dni • pisklęta żywe w temperaturze właściwej dla danego gatunku Uwaga: dostarczenie żywych piskląt należy każdorazowo uzgodnić z Pracownią
Badania mikrobiologiczne dla potrzeb klinicznych	• wymazy z: worka spojówkowego, nosa, jamy ustnej, gardła, ucha, skóry, pochwy, wola, odbytu, kloaki itp.: a) materiał w ilości widocznej na waciku b) co najmniej jeden wymaz z danego miejsca c) pobrany na wymazówkę z podłożem transportowym lub jałową, jednorazową wymazówkę, przed pobraniem zwilżoną w jałowym NaCl • pisklęta żywe (masa ciała nie przekracza 185 gramów) - zaleca się minimum 5 szt. • zwłoki ptaków – w całości, bez oznak rozkładu gnilnego • narządy wewnętrzne: a) narządy mięsiste w całości lub ich wycinki, b) jelita podwiązane na obu końcach • mocz – objętość próbki ok. 2-5 ml • mleko – objętość próbki ok. 2-5 ml, pobrane pojedynczo z każdej ćwiartki lub jako próbka zbiorcza z ćwiartek • zamarłe zarodki i jaja wylęgowe - 1 próbka zbiorcza składająca się maksymalnie z 10 szt. zamarłych zarodków lub 20 szt. jaj wylęgowych	Próbki należy dostarczyć do laboratorium najszybciej jak to tylko możliwe, najlepiej w warunkach chłodniczych Jeżeli próbki nie zostaną dostarczone w ciągu 24 godzin od pobrania należy: • zwłoki zwierząt, narządy wewnętrzne przechowywać w stanie schłodzonym do 72h lub zamrozić i przechowywać w temp. poniżej - 15°C do 7 dni • wymazy, zamarłe zarodki i jaja wylęgowe – przechowywać w stanie schłodzonym do 72h • mleko – zamrozić i dostarczyć w ciągu 7 dni • pisklęta żywe w temperaturze właściwej dla danego gatunku Uwaga: dostarczenie żywych piskląt należy każdorazowo uzgodnić z Pracownią
Badania parazytologiczne (pasożyty wewnętrzne, pasożyty zewnętrzne)	• kał – próbka wielkości orzecha włoskiego lub większa • jelita podwiązane na obu końcach lub treść jelit pobrana w trakcie badania sekcyjnego – materiał umieszczony w szczelnym, sterylnym pojemniku • głęboka zeskrobina naskórka (do pierwszej kropli krwi) pobrane na granicy zmian skórnych lub w miejscach predylekcyjnych dla pasożytów skórnych a) materiał umieścić w suchej próbówce lub opakowaniu papierowym b) nie pobierać materiału na podłoże transportowe	Dostarczyć w ciągu 72 h od pobrania Przechowywać w temp. nie wyższej niż 27°C

Kierunek badania/ metoda badania	Kryterium przyjmowania próbek do badań	Warunki dostarczenia
Badanie mikologiczne (hodowlane)	• zeskrobina – pobrana z obrzeży zmiany, włosy wyrwane ze zmian z cebulkami	Dostarczyć w ciągu 48 h od pobrania Przechowywać w temp. nie wyższej niż 27 °C
	• wymazy z: ucha, skóry, pochwy, wola, odbytu, kloaki itp.: - materiał w ilości widocznej na waciku, - co najmniej jeden wymaz z danego miejsca • zamarłe zarodki i jaja wylęgowe – 1 próbka zbiorcza składająca się maksymalnie z 10 szt. zamarłych zarodków lub 20 szt. jaj wylęgowych • narządy wewnętrzne - w całości lub ich wycinki • zwłoki zwierząt – w całości, bez oznak rozkładu gnilnego	Próbki należy dostarczyć do laboratorium najszybciej jak to tylko możliwe, najlepiej w warunkach chłodniczych. Jeżeli próbki nie zostaną dostarczone w ciągu 24 godzin od pobrania należy: • zwłoki zwierząt, narządy wewnętrzne przechowywać w stanie schłodzonym do 72 h lub zamrozić i przechowywać w temp. poniżej - 15°C do 7 dni
Badania wirusologiczne ryb	• min. 10 szt. w przypadku wystąpienia choroby lub • 30 szt. z każdej badanej obsady w przypadku badań kontrolnych żywe ryby: dostarczone w pojemnikach lub w workach zapewniających odpowiednie warunki (temperaturę, wodę i tlen). uśmiercone ryby: umieszczone w worku foliowym owiniętym warstwą izolującą i umieszczonym między warstwami lodu w pudełku styropianowym. Temperatura wewnątrz opakowania nie powinna przekraczać 10°C. Ryby nie mogą być zamrożone.	Dostarczone w dniu pobrania
Badania kliniczne, anatomopatologiczne i parazytologiczne ryb	Żywe ryby: w pojemnikach zapewniających odpowiednie warunki (wodę i tlen).	Dostarczone do 24h od pobrania
Badanie bakteriologiczne ryb	• Żywe ryby: w pojemnikach zapewniających odpowiednie warunki (wodę i tlen), • wymazy z powierzchni skóry i narządów wewnętrznych	Dostarczone do 24h od pobrania. Wymazy po pobraniu schłodzić i transportować w temp. 1°C do 8°C